

Utviklingen i mottakere av arbeidsavklaringspenger og personer med nedsatt arbeidsevne per 31. desember 2019

Notatet er skrevet av Eirik Grønlien eirik.gronlien@nav.no, 15.1.2020.

Sammendrag

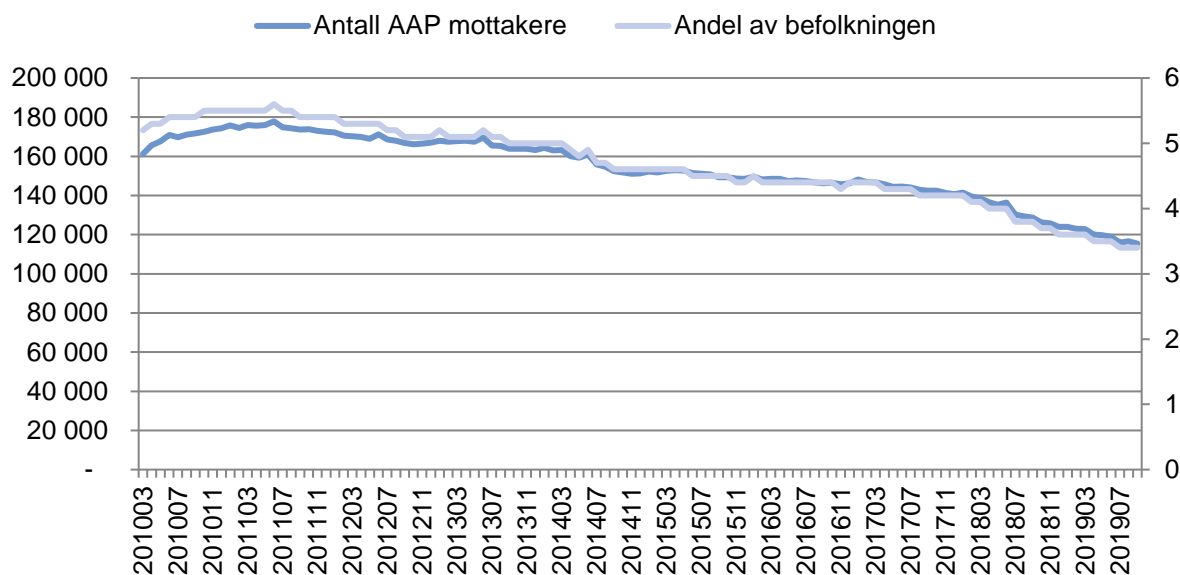
Antall personer som mottok arbeidsavklaringspenger i løpet av desember 2019 var på 114 900. Det innebærer at 3,4 prosent av befolkningen i alderen 18-66 år mottok arbeidsavklaringspenger på dette tidspunktet. Sammenliknet med året før er antall mottakere redusert med 9 100, en nedgang på 7,3 prosent. Antall personer som mottok arbeidsavklaringspenger er redusert med 500 personer i løpet av fjerde kvartal 2019, tilsvarende 0,5 prosent.

Ved utgangen av 2019 var det 179 900 personer i alderen 18-66 år registrert med nedsatt arbeidsevne. Dette er 3 800 færre enn på samme tid i fjor, en nedgang på 3,5 prosent. Antall personer registrert med nedsatt arbeidsevne er økt med rundt 700 personer, eller 0,5 prosent, fra utgangen av tredje kvartal. Andel personer med nedsatt arbeidsevne som mottar arbeidsavklaringspenger er ved utgangen av 2019 på 62 prosent. En nedgang på 3 prosentpoeng fra tilsvarende periode i 2018. Andelen personer med nedsatt arbeidsevne som mottar uføretrygd ligger på 11 prosent, en økning på ett prosentpoeng fra 2018.

Nedgang i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger

Antallet personer som mottar arbeidsavklaringspenger ble redusert kraftig i løpet av 2018 og nedgangen har fortsatt i store deler av 2019. Antall personer som mottar arbeidsavklaringspenger ligger ved utgangen av desember 2019 på 114 900. Dette er en nedgang på 9 100 fra desember 2018. Etter at det i 2018 ble innført nytt regelverk for AAP er antall personer som mottar ytelsen redusert med til sammen 25 700. Reduksjonen skyldes først og fremst strengere vilkår for innvilgelse av førstegangssøknad (Lande, 2019), og forlengelse ut over ordinær periode på 4 (3) år¹. Dette kommer i tillegg til en naturlig nedgang over tid, fra en topp rundt 2011. Andel mottakere av arbeidsavklaringspenger som prosent av befolkningen lå ved utgangen av 2019 på 3,4 prosent. Dette er en reduksjon på 0,2 prosentpoeng fra tilsvarende periode i 2018, eller 0,8 prosentpoeng fra desember 2017. Det siste kvartal har andel av befolkning holdt seg stabil.

Figur 1: Antall mottakere av arbeidsavklaringspenger (venstre akse) og andel av befolkningen (høyre akse), i alderen 18-66 år. Antall. Alder. Mars 2010 - desember 2019

Kilde: NAV

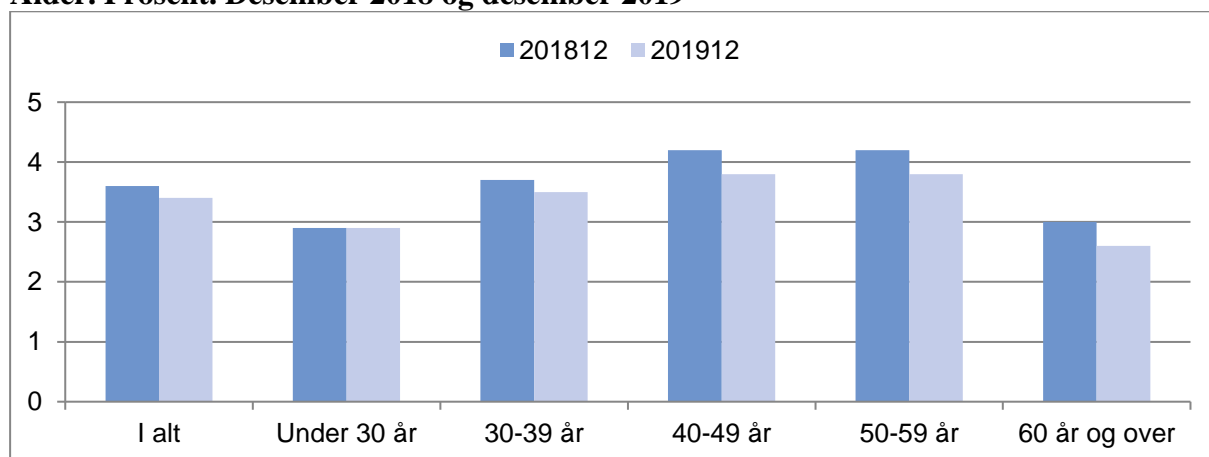
¹ Fra 2018 kan AAP «gis så lenge det er nødvendig for at medlemmet skal kunne gjennomføre fastsatt aktivitet med sikte på å komme i arbeid, se § 11-7, men likevel ikke lenger enn tre år.» Før regelverksendringen ble AAP vanligvis innvilget for ett av gangen, men ikke mer enn fire år. Både før og etter regelverksendringen kan AAP unntaksvis innvilges for mer enn 4 år (les mer her; <https://www.nav.no/no/person/arbeid/sykmeldt-arbeidsavklaringspenger-og-yrkesskade/endringer-i-reglene-for-arbeidsavklaringspenger-aap-fra-1.januar-2018>).

Reduksjon for alle aldersgrupper

Antall mottakere av arbeidsavklaringspenger er redusert for alle aldersgrupper det siste året. Størst reduksjon er det for dem mellom 40 og 66 år hvor andel mottakere er redusert med rundt 0,4 prosentpoeng. Personer i aldersgruppen 40-49 utgjør allikevel fortsatt den største andelen mottakere, og det er også i denne aldersgruppen hvor vi ser den største netto reduksjonen i antall mottakere. Over tid har reduksjonen i denne gruppen vært noe høyere enn for aldersgruppen 50-59 år, noe som har medført at ved utgangen av 2019 er omtrent like mange mottakere i disse aldersgruppene. Ved utgangen av desember 2019 mottok 27 100 personer i aldersgruppen 40-49 og 27 000 i aldersgruppen 50-59 år AAP, mens antallet er redusert med henholdsvis 3 200 og 2 300 det siste året.

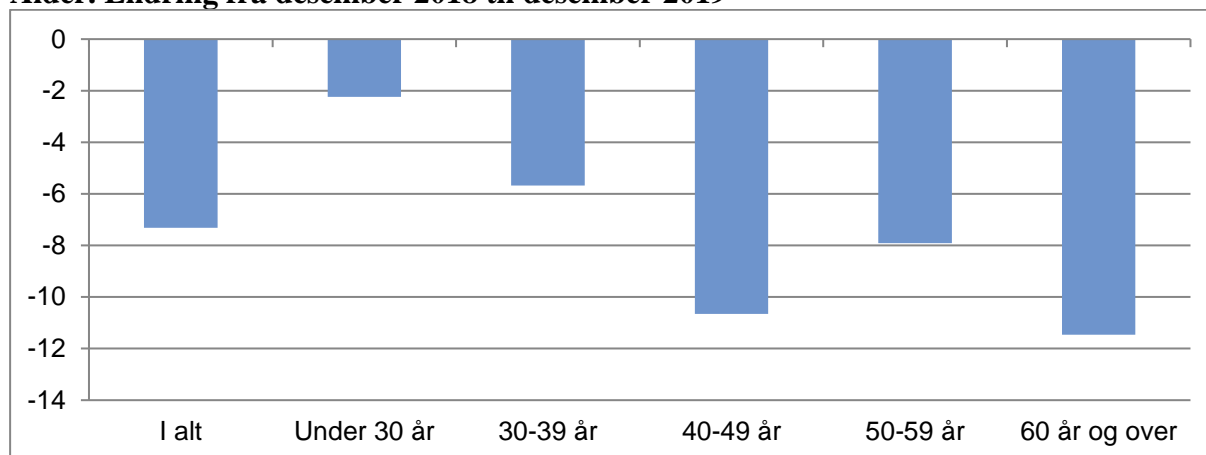
Antall mottakere av arbeidsavklaringspenger i aldersgruppen under 30 år lå ved utgangen av desember på 24 400 personer. Dette utgjorde 2,9 prosent av befolkningen i alderen 18-29 år. For denne gruppen har antallet holdt seg tilnærmet stabilt, med en svak reduksjon på rundt 600 personer i løpet av 2019. Det er spesielt blant de yngste i aldersgruppen hvor antallet holdes stabilt, og for aldersgruppen 18-24 er antallet økt med i overkant av 100 personer i løpet av de siste 12 måneder. Ved utgangen av 2019 var 11 100 personer i aldersgruppen 60-66 år registrert som mottakere av arbeidsavklaringspenger, en nedgang på 1 400 personer sammenliknet med desember 2018.

Figur 2: Andel av befolkningen (18-66 år) som mottar arbeidsavklaringspenger. Andel. Alder. Prosent. Desember 2018 og desember 2019

Kilde: NAV

Figur 3. Prosentvis endring i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger. Andel. Alder. Endring fra desember 2018 til desember 2019

Kilde: NAV

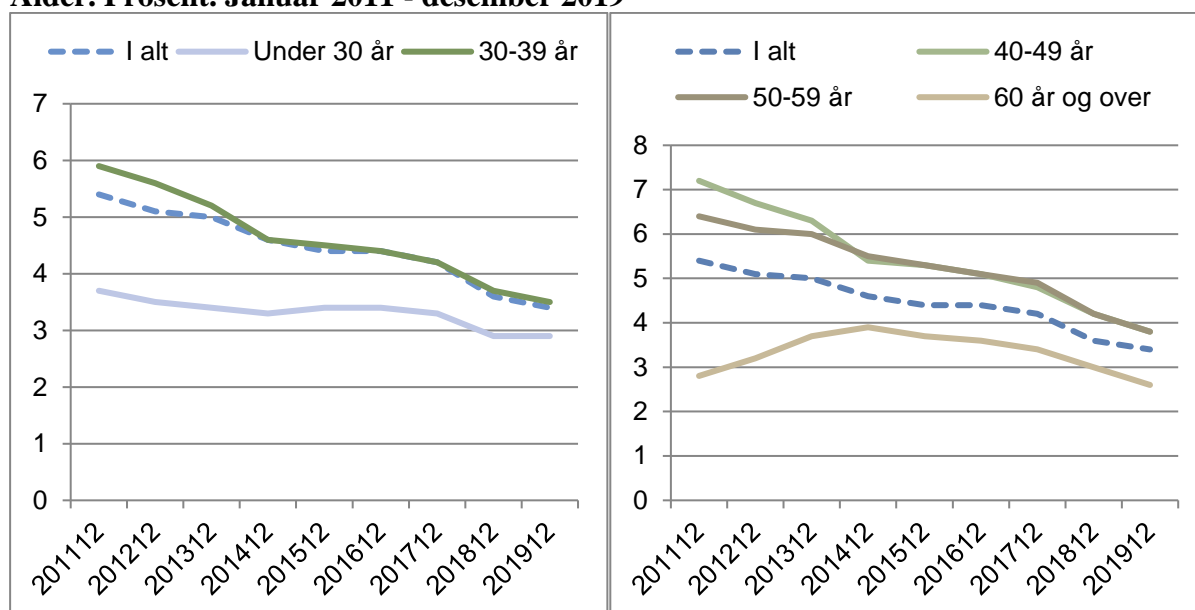
Den viktigste årsaken til reduksjonen det siste året er regelverksendringen innført 1. januar 2018. Denne har hatt en tydelig effekt på alle aldersgrupper. Reduksjonen kan også delvis henge sammen med reduksjon i arbeidsledighet i tilsvarende periode. Økning i ledighet har en tendens til å hardere ramme de med en svak tilknytning til arbeidslivet, som ofte vil kunne være personer med nedsatt arbeidsevne (Kalstø og Kann 2018). En medvirkende årsak over tid er at antallet i aldersgruppen 30 til 59 som andel av den totale befolkning i aldersgruppen 18 til 66 er redusert etter 2014.

Andelen personer i aldersgruppen under 30 år som mottar arbeidsavklaringspenger har holdt seg noe mer stabil, selv om vi også her ser en reduksjon over tid etter at antallet økte frem mot 2016. Etersom yngre personer av naturlige årsaker i gjennomsnitt vil ha noe kortere varighet på ytelsen vil det kunne tilsi at de i noe mindre grad er påvirket av regelverksendringene i 2018. Det er spesielt blant de med lang varighet hvor vi ser en økt avgang fra ordningen. Dette gjelder spesielt personer som mottar eller vurderes for §11-12, noe som først vil være aktuelt etter 4 år². Samtidig har vi tidligere sett at unge personer med nedsatt arbeidsevne har mindre utdanning og yrkeserfaring enn jevnaldrende, og at dette kan påvirke varigheten på AAP og redusere overgangen til arbeid (Bragstad og Sørbo 2014). Frem til 2016 så vi også en større økning blant personer under 30 år med psykiske lidelser, enn vi gjorde for andre lidelser. Etter toppen i 2016 ble antallet redusert for begge grupper, men etter regelverksendringene har

² Fra og med 2018 er ordinær periode redusert fra 4 til 3 år. Dette gjelder derimot utelukkende nye saker, hvor førstegangsvedtak er fattet etter 1. januar 2018. Dette innebærer blant annet at personer som vurderes for §11-12 vil kunne ha en reell varighet som er lenger enn 3 år, samt at de første sakene som vil påvirkes direkte av reduksjonen fra 4 til 3 år først når enden på ordinær periode i starten av 2021.

nedgangen vært større blant dem med andre lidelser. Det innebærer at antall med psykiske lidelser økte frem mot 2016, og at andelen av total antall mottakere har økt ytterligere som en konsekvens av en lavere reduksjon i perioden etter. Dette gjenspeiles i at andelen unge med psykiske lidelser er økt med i underkant av 2 prosentpoeng mellom 2014 og 2019. Personer med psykiske lidelser har i gjennomsnitt en marginalt lengre varighet på ytelsen før avgang, noe som kan være med på å forklare at nedgangen er noe mindre for dem under 30.

Figur 4. Andel av befolkningen (18-66 år) som mottar arbeidsavklaringspenger. Andel. Alder. Prosent. Januar 2011 - desember 2019

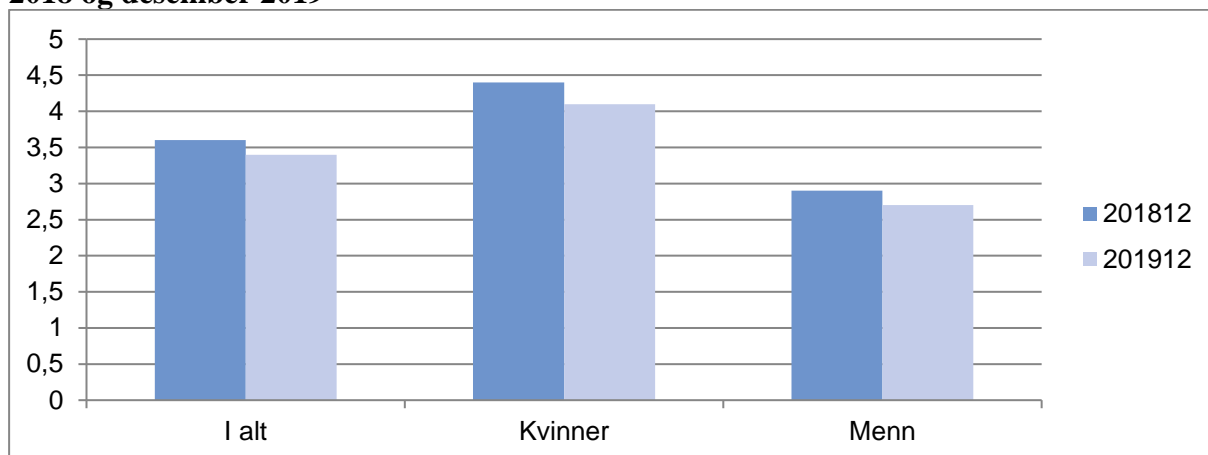

Kilde: NAV

Færre mottakere av arbeidsavklaringspenger både blant menn og kvinner

Som for andre helserelaterte ytelser er flertallet av mottakere av arbeidsavklaringspenger kvinner. Ved utgangen av desember 2019 var 4,1 prosent av kvinner og 2,7 prosent av menn i alderen 18-66 år mottakere av arbeidsavklaringspenger (figur 5). Dette gjenspeiler situasjonen for sykefravær og uføretrygd (Kalstø og Kann 2018). Men vi ser en reduksjon for begge kjønn i løpet av 2019, og nedgangen er noe større blant kvinner enn for menn, målt som andel av befolkningen. Antall menn som mottar arbeidsavklaringspenger er redusert med 7,1 prosent, mens tilsvarende for kvinner er 7,5 prosent. Det innebærer at kjønnsforskjellen minker noe.

Figur 5. Andel av befolkningen med arbeidsavklaringspenger. Andel. Kjønn. Desember 2018 og desember 2019

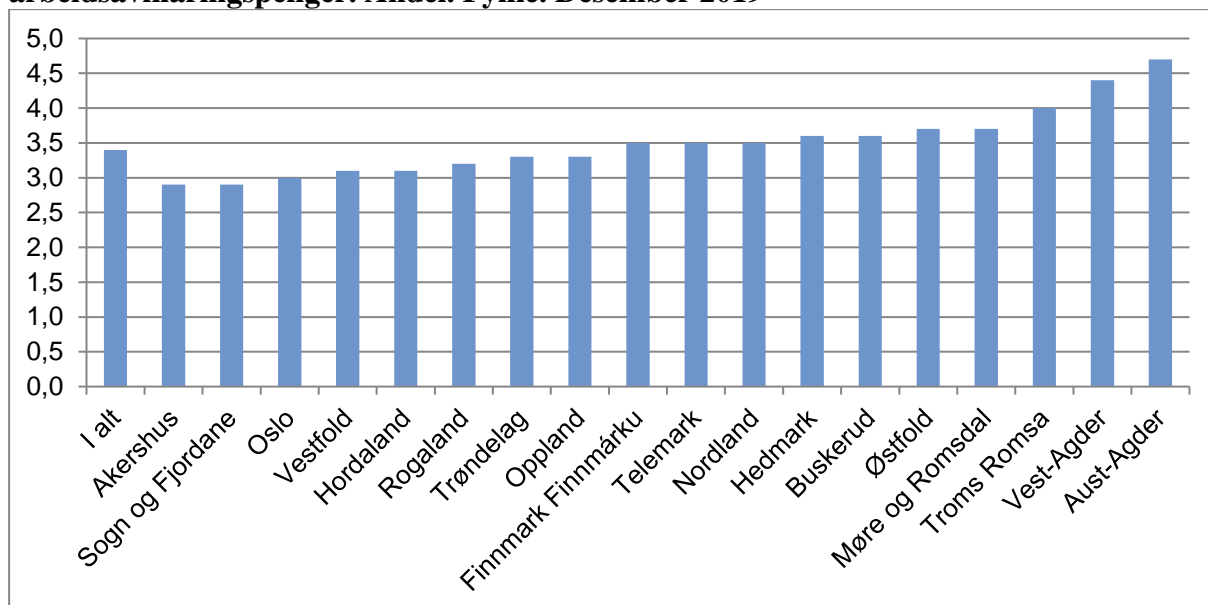

Kilde: NAV

Nedgang i alle fylker foruten Rogaland

Det er fortsatt svært store forskjeller i andelen mottakere av arbeidsavklaringspenger fordelt per fylke (figur 6). Aust-Agder er det fylket hvor andelen mottakere av arbeidsavklaringspenger er høyest (4,7 %), mens andelen er lavest i Akershus og Sogn og Fjordane (2,9 %). Det er delvis det samme mønsteret vi ser for uføretrygd, hvor Østfold og Aust-Agder er fylkene med høyest andel uføretrygdede, mens Akershus og Oslo har lavest andel (Ellingsen 2019).

Figur 6. Andel av befolkningen (18-66 år) som er mottakere av arbeidsavklaringspenger. Andel. Fylke. Desember 2019

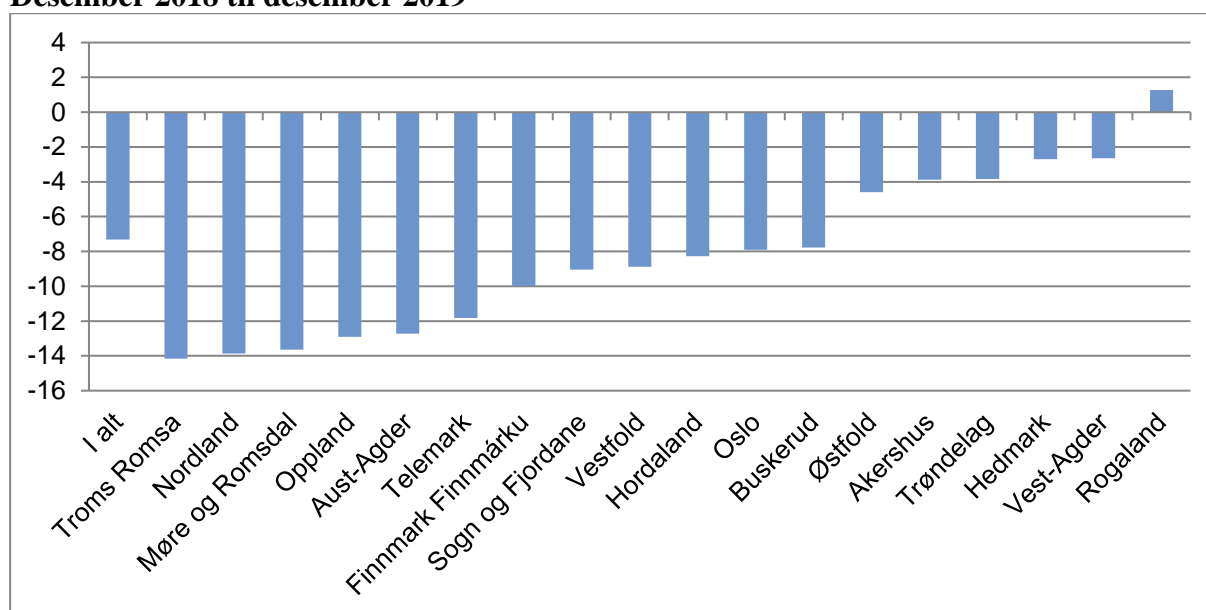

Kilde: NAV

I løpet av 2019 er antall mottakere av arbeidsavklaringspenger redusert i alle fylker unntatt Rogaland hvor vi ser en marginal økning i antall mottakere som andel av befolkning (figur 7). Størst reduksjon har det vært i Troms og Nordland, hvor det tidligere har vært et forholdsmessig høyt antall personer som har mottatt ytelsen. Reduksjonen i antall mottakere er en del av en trend som har foregått over tid. Vi har tidligere sett en økning i Rogaland i perioden 2013 til 2016. Denne hadde sannsynligvis sammen med økt ledighet i perioden.

Samtidig som andelen mottakere av AAP reduseres for nesten alle fylker har vi sett en kontinuerlig økning i antall mottakere av uføretrygd for nesten alle fylker i løpet av 2019 (Ellingsen 2019). Økningen i antall personer som mottar uføretrygd henger naturlig sammen med en økt netto avgang fra AAP, samt at en større andel av de som er gått ut av ordningen mottar uføretrygd en periode etter avgang.

Figur 7. Prosentvis endring i mottakere av arbeidsavklaringspenger. Andel. Fylke. Desember 2018 til desember 2019³

Kilde: NAV

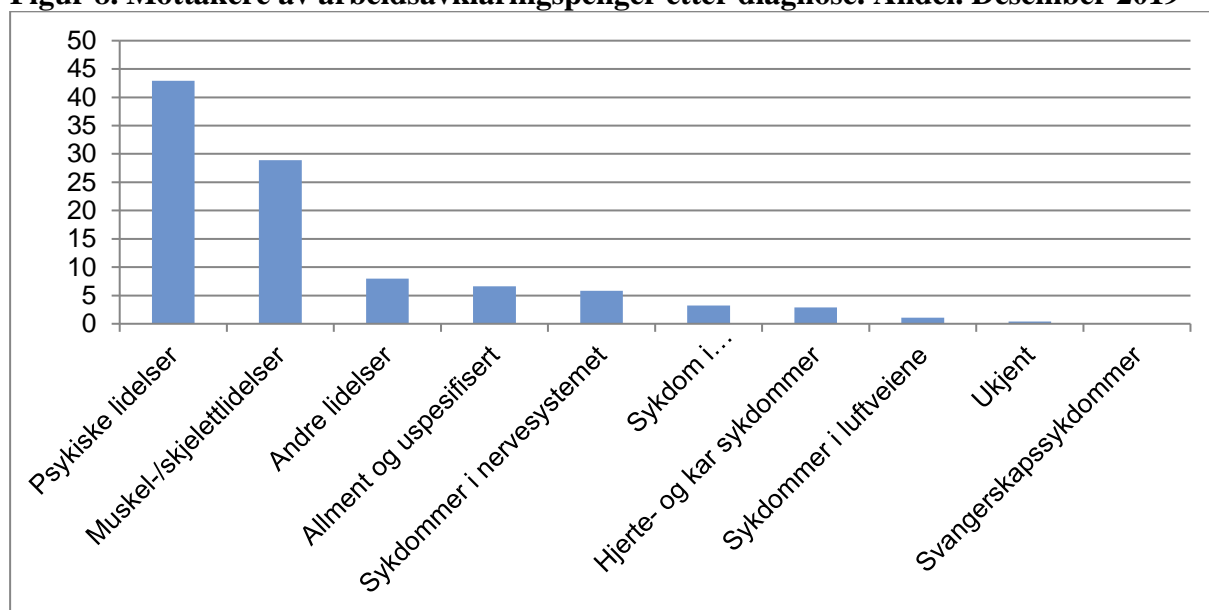
Fortsatt flest personer med psykiske lidelser

Den vanligste medisinske årsaken til nedsatt arbeidsevne blant personer som mottar arbeidsavklaringspenger er psykiske lidelser. Ved utgangen av desember 2019 hadde hele 42,9 prosent en eller annen form for psykisk lidelse, en økning på 1 prosentpoeng fra året før. Rundt

³ Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag slo seg sammen til Trøndelag fra og med 1.1.2018. I denne figuren har vi slått sammen tallene for Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag for desember 2017 for å kunne sammenligne med Trøndelag i desember 2018.

46 prosent av dem som lider av psykiske lidelser, lider av såkalte angst og depressive lidelser⁴. Denne underkategorien av psykiske lidelser som andel av totalt antall mottakere med psykiske lidelser, øker med alderen og er høyest for mottakere i aldersgruppen 60 år og over (Vedlegg C). De resterende fordeler seg på andre psykiske lidelser og lettere psykiske lidelser (henholdsvis 26 og 28 %). For aldersgruppen 18 til 24 år fordeles personer med psykiske lidelser likt mellom de tre underkategoriene, men det er en klar tendens til at andelen med angst og depressive lidelser øker for hver alderskategori, mens andelen med andre psykiske lidelser reduseres. Såkalte lettere psykiske lidelser holder seg noe mer stabilt på tvers av aldersgruppene

Figur 8. Mottakere av arbeidsavklaringspenger etter diagnose. Andel. Desember 2019

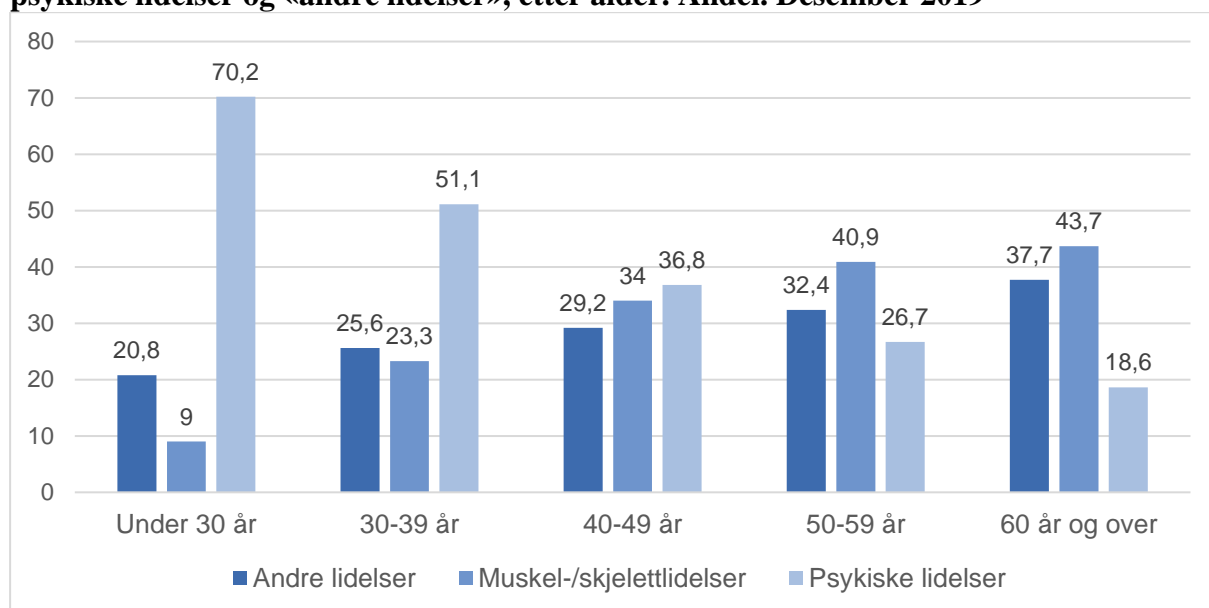
Kilde: NAV

Etter psykiske lidelser er muskel- og skjelettlidelser den vanligste diagnosegruppen. I underkant av 29 prosent av alle mottakere er registrert med en muskel- og skjelettdiagnose. Andelen er redusert med rundt 1 prosentpoeng det siste året. Av disse vil i overkant av 50 prosent ha såkalte andre muskel- og skjelettlidelser, mens de resterende fordeler seg på nakke-, skulder- og armlidelser, og ryggliidelser (henholdsvis 21,6 og 24,1 %).

⁴ For arbeidsavklaringspenger benyttes icpc2 diagnosekoder. I publisert statistikk består hovedgruppen psykiske lidelser av lettere psykiske lidelser (P02, P04, P06-P10, P20, P25, P27-P29, P75, P78, P79, P82 og P99), angst og depresjon (P01, P03, P74, P76 og P77) og andre psykiske lidelser (P05, P11-P13, P15-P19, P22-P24, P70-P73, P80, P81, P85, P86 og P98). Hovedgruppen muskel og skjelettlidelser består av Nakke-, skulder og armlidelser (L01, L08, L09, L10, L11, L12, L83, L92), ryggliidelser (L02, L03, L84, L85, L86) og andre muskel- og skjelettlidelser (L04, L05, L07, L13, L14, L15, L16, L17, L18, L19, L20, L26, L27, L28, L29, L30, L34, L35, L37, L38, L40, L45, L47, L52, L54, L55, L59, L66, L70, L71, L72, L73, L74, L75, L76, L77, L78, L79, L80, L81, L82, L87, L88, L89, L90, L91, L93, L94, L95, L96, L97, L98, L99).

Det er stor variasjon mellom aldersgruppene i hvilken diagnose som forekommer oftest (se figur 9). Blant dem i aldersgruppen under 30 år er hele 70,2 prosent registrert med psykisk lidelse. Andelen reduseres etter hvert som mottakere blir eldre. I aldersgruppen 40-49 år ligger andelen med psykiske lidelser tett opp mot andelen med muskel- og skjelettlidelser, på henholdsvis 36,8 og 34 prosent. For de eldre aldersgruppene overtar muskel- og skjelettlidelser som den hyppigste diagnosen. For de i aldersgruppen 60 år og over ligger andelen i denne diagnosegruppen på 43,7 prosent, mens bare 18,6 prosent har diagnosen psykisk lidelse. Det er også i denne aldersgruppen hvor flest personer har en annen diagnose enn psykiske lidelser og muskel- og skjelettsykdommer. Det er spesielt hjerte- og karsykdommer (8 %), samt andre lidelser (12 %) inkludert diabetes type 2 og sykdommer i luftveiene (3 %), hvor andelen ligger høyere for den eldste aldersgruppen.

Figur 9. Mottakere av arbeidsavklaringspenger med muskel- og skjelettlidelser, psykiske lidelser og «andre lidelser», etter alder. Andel. Desember 2019

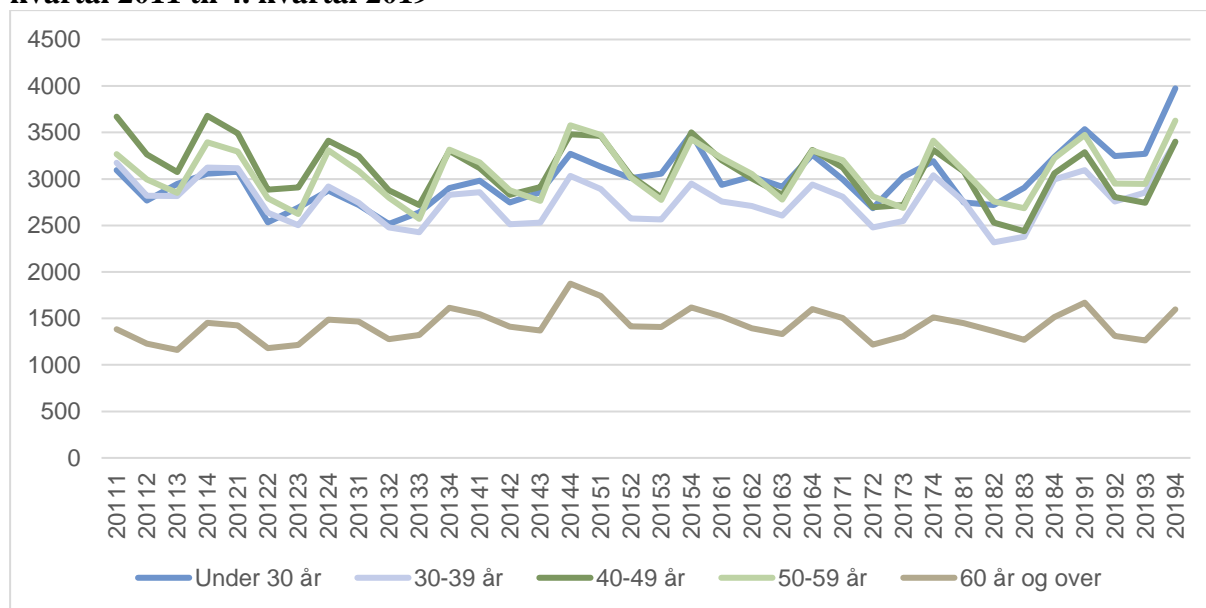

Kilde: NAV

Økt tilgang og færre med sykepengen i forkant

I løpet av fjerde kvartal 2019 var tilgangen⁵ til AAP rundt 16 000, en økning på nær 2 000 personer fra tilsvarende periode i 2018. Tilgangen i fjerde kvartal er den høyeste tilgangen for noen enkeltperiode siden innføringen av ordningen i 2010. Totalt var det 57 200 tilganger i løpet av 2019, en økning på nær 6 700 fra året før. Dette er også den høyeste totale tilgangen i løpet av ett år siden 2010⁶. Tilgangen øker for alle aldersgrupper foruten de i aldersgruppen over 60 år. Dette kan henge sammen med regelverket for uttak av alderspensjon og et økt insentiv om å prioritere andre ytelser (Jacobsen, 2018), samt en økt overgang til uføretrygd (Kann og Dokken, 2019). Det kan også delvis skyldes at personer i den eldste aldersgruppen mottar AAP mer stabilt over tid, og at de derfor har relativt sett færre avganger og tilganger enn personer i andre aldersgrupper.

Figur 10. Antall tilganger på arbeidsavklaringspenger (tilgang), etter alder. Antall. 1. kvartal 2011 til 4. kvartal 2019

Kilde: NAV

Av personer som begynner med arbeidsavklaringspenger var det en reduksjon i andelen som kommer fra sykepengen. Ved utgangen av desember 2019 så hadde rundt 54 prosent av alle som

⁵ Nye mottakere av arbeidsavklaringspenger (tilgang) en gitt måned er i dette notatet definert som: Personer som mottok arbeidsavklaringspenger ved utgangen av måned t, men ikke i måned t-1 og t-2. Antall som sluttet å motta arbeidsavklaringspenger (avgang) en gitt måned er definert som: Personer som mottok arbeidsavklaringspenger ved utgangen av måned t men ikke i måned t+1 og måned t+2. Dette medfører at en person i teorien kan ha flere ulike tilganger og avganger i løpet av en periode. Tilgangs og avgangstatistikk betegner derfor ikke unike individer, men er et statistisk mål for tilstrømning og frafall fra ordningen.

⁶ Nær 160 000 personer ble i mars 2010 konvertert over på nytt regelverk. Det innebærer at tilgangen på ytelsen reelt sett var høyere i 2010. Langt de fleste hadde derimot mottatt annen tilsvarende ytelse i forkant.

fikk innvilget arbeidsavklaringspenger hatt sykepenger i forkant. Dette er en reduksjon på 3 prosentpoeng fra tilsvarende periode i 2018. Samtidig hadde hele 31,5 prosent vært registrert som arbeidssøker eller med nedsatt arbeidsevne før tilgang på AAP, en økning på 1,9 prosentpoeng fra 2018. Dette kan i stor grad forklares ved at et stadig økende antall med tilgang til ytelsen vil kunne ha mottatt AAP i en tidligere periode. Disse vil da i mindre grad ha opptjent ny rettighet til sykepenger under oppholdet fra AAP og vil således vært registrert som at de kommer fra annen status i forkant av ny tilgang. Dersom vi utelukkende vurderer nye tilfeller, eller personer som ikke tidligere har vært registrert med AAP, så ligger andelen som kommer fra sykepenger relativt stabilt rundt 70 prosent. Dette bildet kan observeres over tid og kan dermed ikke utelukkende tilskrives innføring av nytt regelverk for karenstid fra 2018. Vi ser derimot en svak reduksjon i overgangen fra sykepenger fra og med midten av 2018 (se vedlegg 1). Dette kan delvis henge sammen med at regelverksendringene har medført strengere inngangskrav for førstegangssøkende (Lande, 2019). Endringene kan videre ha medført at et økende antall står uten ytelse etter avgang fra AAP, mens de tjener opp rett til ny periode etter avspasert karenstid. Vi ser en tendens til at andelen som kommer fra sykepenger og som tidligere har mottatt AAP ble redusert i perioden 12 til 24 måneder etter innføring av nytt regelverk. Det er derimot for tidlig å skille mellom hva som skyldes den naturlige utviklingen og hva som ev.t kan tilskrives personer som kommer tilbake til ytelsen etter endt karenstid.

Tabell 1. Tilgang på AAP og status 2 måneder før tilgang. Antall totalt og andel i hver tiltaksgruppe. 4. kvartal 2011 til 2019

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I alt	14707	14002	13963	15237	14983	14419	14463	14024	15997
Sykepenger	64,3	63,8	64,3	61,6	62	62,3	61,2	57,4	54,4
Arbeidssøker/Nedsatt arbeidsevne	23	23,4	22,6	22,8	23,1	23,7	25,3	29,6	31,5
Annet og ukjent	12,8	12,8	13,1	15,7	14,9	14	13,5	13	14

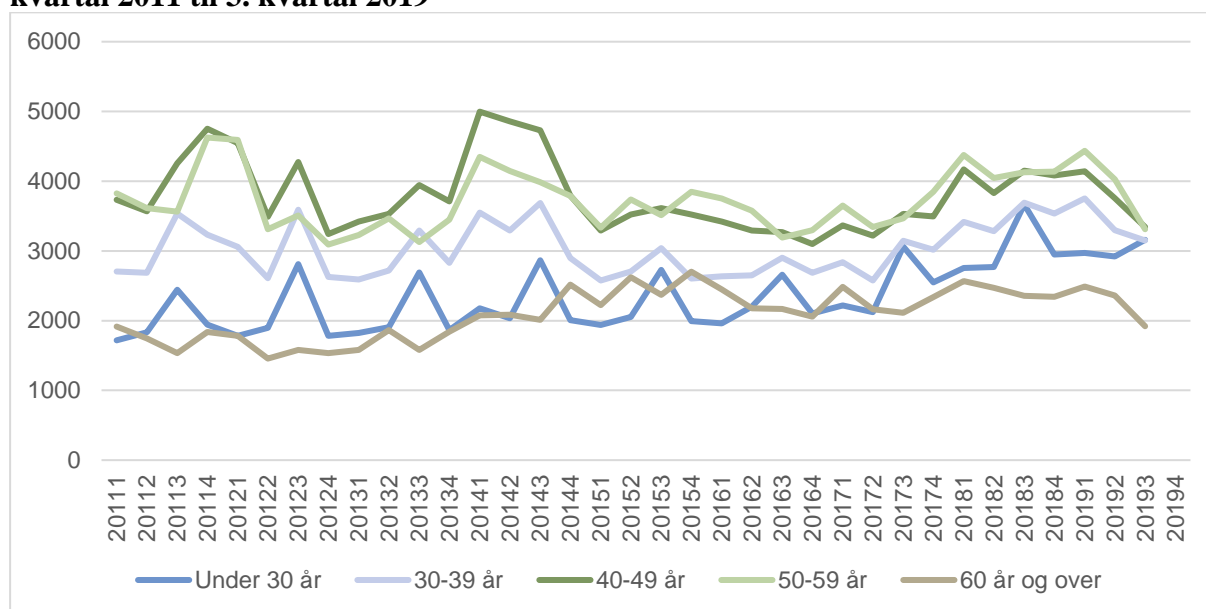
Antall med avgang fra arbeidsavklaringspenger er økende

I tredje kvartal 2019⁷ var det en total avgang på 14 900, en reduksjon på nær 3 100 fra samme periode i 2018. Dette tilsvarer en nedgang på nær 17,3 prosent. At vi ser et kraftig fall i avgangen i tredje kvartal kan antyde at den første og innledende effekten regelverksendringene har hatt på beholdningen nå ligger bak oss. Dette kan blant annet forklares ved antall personer som mottar AAP ut over ordinær periode er kraftig redusert etter 2018 og at avgangen avtar noe

⁷ Gitt disse definisjonene må vi vente to måneder før vi kan regne avgangstall fra en gitt måned. Vi har derfor bare med avgangstall til og med 3.kvartal 2019 i dette notatet.

når denne gruppen utgjør en lavere andel av total beholdning. Vi kan derimot ikke utelukke at dette delvis skyldes andre årsaker eller tilfeldigheter. Samtidig vil vi sannsynligvis oppleve en økt avgang i starten av 2020 da den første gruppen som har mottatt AAP etter §11-12 vil ha brukt opp sin ytelse og da må over på AAP etter annen lovparagraf, eller vil ha avgang fra stønaden. Vi forventer også en økt avgang i starten av 2021 når de første som har mottatt AAP i 3 år etter nytt regelverk har brukt opp sin ordinære periode⁸. Vi ser at antall mottakere totalt holder seg relativt stabilt i fjerde kvartal, samtidig ser vi en økning i tilgang. En økt tilgang, kombinert med relativt stabil beholdning, antyder at vi vil kunne se en økt avgang i fjerde kvartal 2019.

Figur 11. Antall avganger fra arbeidsavklaringspenger (avgang), etter alder. Antall. 1. kvartal 2011 til 3. kvartal 2019

Kilde: NAV

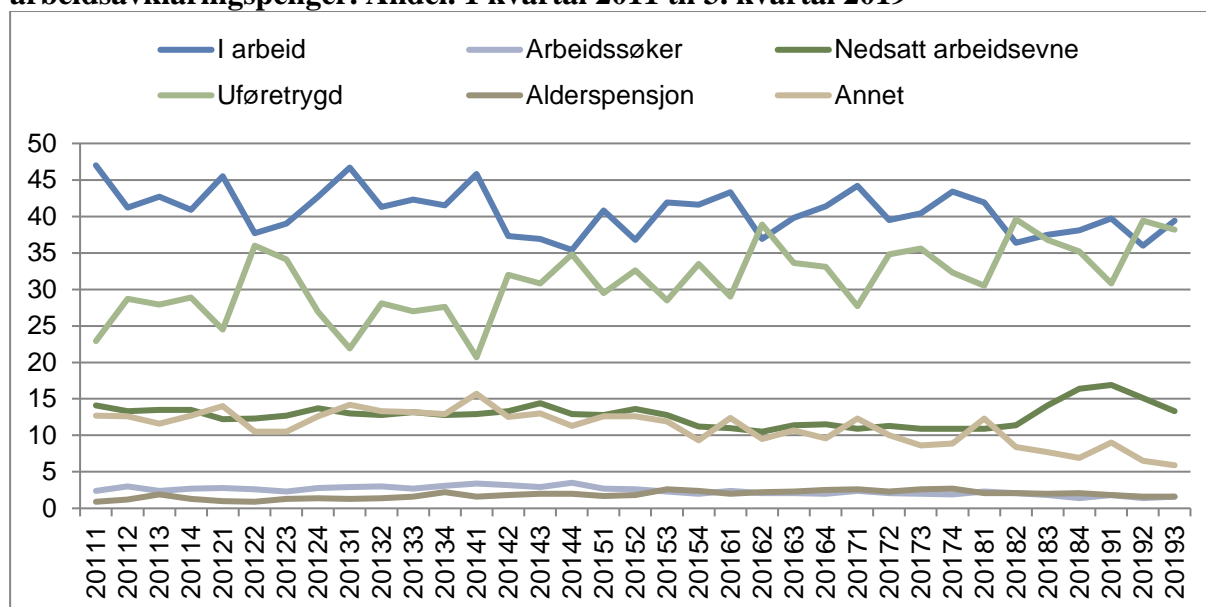
Andelen som mottar uføretrygd etter avgang fra arbeidsavklaringspenger øker

De fleste som slutter å motta arbeidsavklaringspenger vil enten ha overgang til jobb eller uføretrygd. Figur 11 viser denne fordelingen 6 måneder etter at de ikke lenger var registrert

⁸ AAP kan innvilges for 3 år i en ordinær periode. Det er i tillegg mulig å motta AAP etter §11-12 i en periode opp til 2 år, dersom en har blitt avskåret fra å kombinere medisinsk behandling og arbeidsrettet tiltak, eller etter langvarig utredning har startet med hensiktsmessig medisinsk behandling. Stønadsperioden kan også forlenges i inntil to år dersom medlemmet deltar på et opplæringstiltak. Det er i tillegg mulig å motta AAP etter §11-17 i periode som arbeidssøker og §11-18 under behandling av krav om uføretrygd i henholdsvis 6 og 4+4 måneder (<https://lovdata.no/nav/folketrygdloven/kap11>).

med arbeidsavklaringspenger⁹. Personer som inngår i beholdningen for 3. kvartal 2019, sluttet derfor på arbeidsavklaringspenger i løpet av 1. kvartal samme år.

Figur 11. Arbeidsmarkedsstatus seks måneder etter avgang fra arbeidsavklaringspenger. Andel. 1 kvartal 2011 til 3. kvartal 2019¹⁰

Kilde: NAV

Andelen som går til arbeid er redusert i løpet av 2019, etter å ha holdt seg relativt stabilt i perioden mellom 2014 og 2017. Samtidig ser vi at netto overgang til arbeid øker, noe som innebærer at deler av reduksjonen skyldes en økt overgang totalt og en forholdsmessig større overgang til øvrige statusgrupper. Etter regelverksendringene økte andelen som gikk til nedsatt arbeidsevne, men denne er redusert gjennom store deler av 2019, og ligger i tredje kvartal 1 prosentpoeng under tilsvarende periode i 2018, men 3,6 prosent fra starten av 2019. Det er svak reduksjon i andel som mottar uføretrygd (1,2 prosentpoeng), men en økning fra tilsvarende periode i 2018 på 1,4 prosentpoeng. For øvrige grupper holder andelen seg relativt stabilt, men det har over tid vært en jevn nedgang i andelen som er registrert med annen ytelse eller uten kjent registrering. Denne reduksjonen starter før 2018 og kan sannsynligvis ikke tilskrives regelverksendringene. Kategorien «annet eller ukjent» inkluderer her blant annet privat forsørgede, studenter, selvstendig næringsdrivende og alderspensjonister.

⁹ Se vedlegg A for en oversikt over antall personer med avgang fra arbeidsavklaringspenger og status seks måneder etter.

¹⁰ I grafene er det illustrert hva personene gjør 6 måneder etter avgang fra nedsatt arbeidsevne. Status 3 kvartal 2018 er altså for de som hadde avgang fra nedsatt arbeidsevne i 1 kvartal 2013, status 2 kvartal 2018 er for de med avgang 4 kvartal 2017, også videre. I teksten refereres det til statusperiode som er perioden 6 måneder etter avgang fra AAP. Statistikken for tredje kvartal 2019 viser da status for dem som gikk ut i løpet av første kvartal 2019. Tilsvarende gjelder for 2018 og tidligere perioder.

Fortsatt stor nedgang i andel med varighet over 4 år

En overvekt av personer som mottar arbeidsavklaringspenger har mottatt ytelsen i mindre enn 12 måneder. Ved utgangen av desember 2019 hadde rundt 45 000 personer mottatt arbeidsavklaringspenger i 12 måneder eller mindre, dette er økning på 4 000 fra tilsvarende periode i 2018. Vi antar at dette skyldes en økt tilstrømning til ytelsen, og at svært mange av disse enten er nye mottakere av AAP eller begynner ny periode. Antallet ligger også høyere enn før innføringen av nytt regelverk 1. januar 2018. Den største reduksjonen ser vi hos dem som har mottatt arbeidsavklaringspenger i mer enn 5 år. Her ser vi en reduksjon på over 4 000 personer fra samme periode i 2018. Totalt er antall personer med varighet over 4 år redusert med rundt 6 000 personer. I denne gruppen finner vi en overvekt av personer som mottar AAP ut over ordinær periode, mens de er registrert som aktive arbeidssøker eller mens de avventer krav om uføretrygd.

Tabell 2: Mottakere av arbeidsavklaringspenger fordelt på hvor lenge de har mottatt ytelsen. Antall. Desember 2019, og endring fra desember 2018

Varighet	Antall desember 2019	Endring i antall fra desember 2018	Endring i prosent fra desember 2018
I alt	114 893	-9 075	-7,3
1 år (1-12 mnd)	44 972	4 030	9,8
2 år (13-24 mnd)	28 033	-3 021	-9,7
3 år (25-36 mnd)	20 619	-2032	-9
4 år (37-48 mnd)	13 529	-2053	-13,2
5 år (49-60 mnd)	4 023	-1 994	-33,1
Over 5 år (61 mnd -)	3 717	-4 005	-51,9

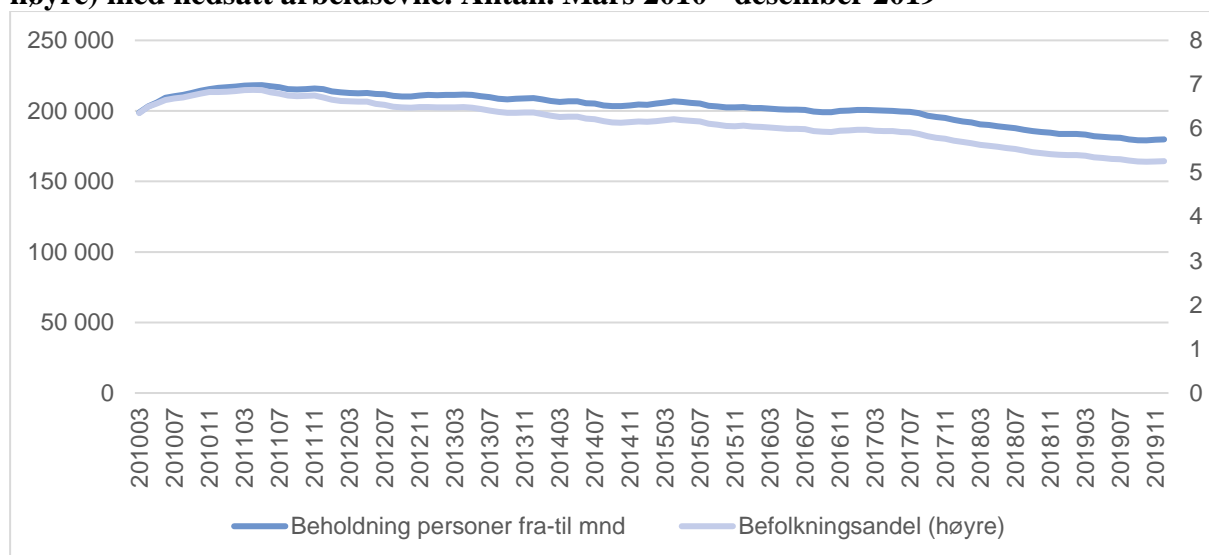
Kilde: NAV

Fortsatt reduksjon i antall personer med nedsatt arbeidsevne

Ved utgangen av 2019 var 179 900 personer registrert med nedsatt arbeidsevne (figur 12). Dette er i overkant av 3 800 færre enn i tilsvarende periode i 2018. Antall personer med nedsatt

arbeidsevne lå på 5,3 prosent av befolkningen mellom 18 og 66 år. Dette er en reduksjon på 0,1 prosentpoeng.

Figur 12. Antall personer (akse til venstre) og andel av befolkningen (18-66 år, akse til høyre) med nedsatt arbeidsevne. Antall. Mars 2010 - desember 2019

Kilde: NAV

Fortsatt høy andel som mottar arbeidsavklaringspenger

Det er fortsatt en høy andel personer registrert med nedsatt arbeidsevne som mottar arbeidsavklaringspenger. I desember 2019 var 62 prosent i denne gruppen mottakere av arbeidsavklaringspenger. Antallet er redusert med 8 000, eller 3 prosentpoeng fra tilsvarende periode i 2018. Andelen som mottar uføretrygd har holdt seg stabil i samme periode, med en marginal økning på 1 prosentpoeng, mens det er økning på 1,5 prosentpoeng for kategorien annet. Blant disse finner vi personer som mottar kommunale ytelser eller sykepenger, samt dem som ikke mottar stønad fra NAV. De fleste i den siste gruppen antas å forsørges av familie eller andre.

Tabell 3: Personer med nedsatt arbeidsevne fordelt på ytelser (justert for dobbelttelling). Antall og andel. Desember 2019

	Nedsatt arbeidsevne	AAP	Uføretrygd	Dagpenger	Tiltakspenger	Annet
Antall	179 907	110643	19 695	1 939	5 390	42 240
Andel prosent	100	62	11	1	3	23
Endring fra i fjor. Antall	-3 832	-8 043	1 415	590	291	1 915

Kilde: NAV

Deltakelse i arbeidsrettet tiltak

Ved utgangen av desember 2019 deltok 54 300 av dem som var registrert med nedsatt arbeidsevne i en eller annen form for arbeidsrettet tiltak. Dette utgjør 30 prosent av alle personer registrert med nedsatt arbeidsevne. En større antall av dem som ikke er registrert med tiltak er under annen oppfølging, som medisinsk behandling, rehabilitering eller sosial trening. Blant dem under 30 år er arbeidspraksis det klart vanligste tiltaket. Rundt en av tre i denne aldersgruppen som gikk på en eller annen form for tiltak, deltok i arbeidspraksis. Dernest følger opplæring og tilrettelagt arbeid som viktige former for tiltak. Andelen registrert med arbeidspraksis reduseres for de over 60 år, som i økende grad deltar i tilrettelagt arbeid (33,6 %) eller mottar lønnstilskudd (31,3 %). Det er generelt færre som deltar i en eller annen form for tiltak blant de eldste aldersgruppene.

Tabell 4. Personer med nedsatt arbeidsevne som deltar i et arbeidsrettet tiltak. Alder og type tiltak. Antall totalt og andel i hver tiltaksgruppe. Desember 2019

	I alt	Under 30 år	30-59 år	60 år og over
I alt	54 338	16 808	34 815	2 715
Arbeidspraksis	24,1	31,4	21,6	11,3
Arbeidsrettet rehabilitering	1	0,5	1,2	1
Avklaringstiltak	4,2	2,3	4,9	8
Jobbskaping og egenetablering	0,1	0	0,1	0
Lønnstilskudd	14,2	9,5	15,1	31,3
Oppfølging	16,8	15,7	17,7	12,8
Opplæring	18,4	20,7	18,6	1,6
Tilrettelagt arbeid	20,9	19,7	20,6	33,6
Tilrettelegging	0,2	0,2	0,3	0,4
kontroll	100	100	100	100

Kilde: NAV

Vedlegg

A. Definisjoner for hvem som tilhører gruppen med nedsatt arbeidsevne og hvem som kan motta arbeidsavklaringspenger.

Personer med nedsatt arbeidsevne

Begrepet «personer med nedsatt arbeidsevne» omfatter personer som på grunn av sykdom, skade eller andre hindringer har behov for ekstra oppfølging fra NAV for å få eller beholde arbeid. Bistandsbehovet fastsettes etter en arbeidsevnevurdering og vil omfatte arbeidsrettede tilbud og annen oppfølging som medisinsk behandling, rehabilitering, sosial trening/oppfølging og tilrettelegging.

Mange blir registrert med nedsatt arbeidsevne etter å ha brukt opp retten til sykepenger, eller fordi de fortsatt trenger tid til rehabilitering eller omskolering. Andre har vært lenge arbeidsledig, men på grunn av helsemessige utfordringer vurderes de å ha ekstra behov for oppfølging for å kunne komme i jobb. Personer som mottar sykepenger eller uføretrygd regnes ikke med i statistikken over personer med nedsatt arbeidsevne, med mindre de mottar arbeidsrettet oppfølging rettet mot personer med nedsatt arbeidsevne.

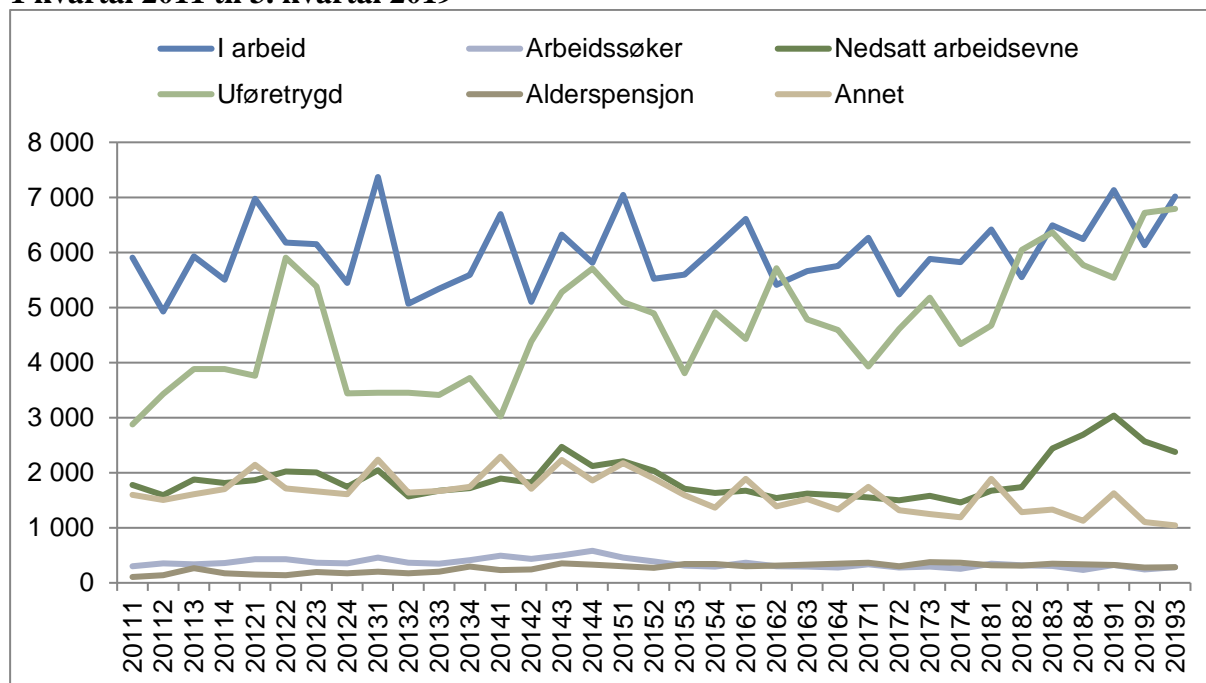
Arbeidsavklaringspenger

Arbeidsavklaringspenger kan innvilges til personer som har fått arbeidsevnen nedsatt med minst femti prosent på grunn av sykdom. Det er et krav at det foreligger en gyldig diagnose i henhold til klassifiseringssystemene ICD 10 og ICPC 2. Det er også et vilkår at man enten er under aktiv behandling, deltar i et aktivt tiltak, eller at man selv etter at dette er prøvd fremdeles anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten.

Tidligere (før 1.3.2010) mottok personer som var under medisinsk behandling rehabiliteringspenger, mens de som deltok i et arbeidsrettet tiltak mottok attføringspenger. Tidsbegrenset uførestønad kunne innvilges om man, til tross for medisinsk behandling og forsøk på attføring, ikke kunne komme i arbeid i overskuelig framtid, men at det var håp på lengre sikt. Minstestytelsen for arbeidsavklaringspenger er 2G (grunnbeløpet i folketrygden). Fra 1. mai 2018 utgjør 193 766 kr.

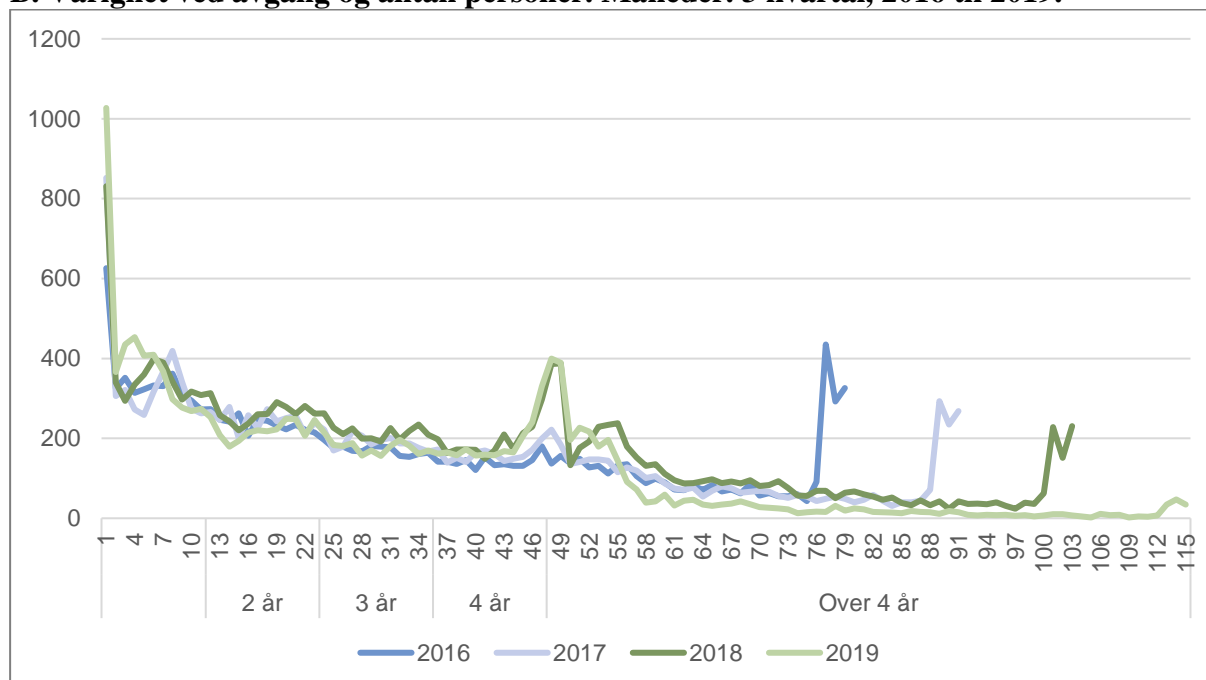
Vedlegg

A. Arbeidsmarkedsstatus seks måneder etter avgang fra arbeidsavklaringspenger. Antall. 1. kvartal 2011 til 3. kvartal 2019

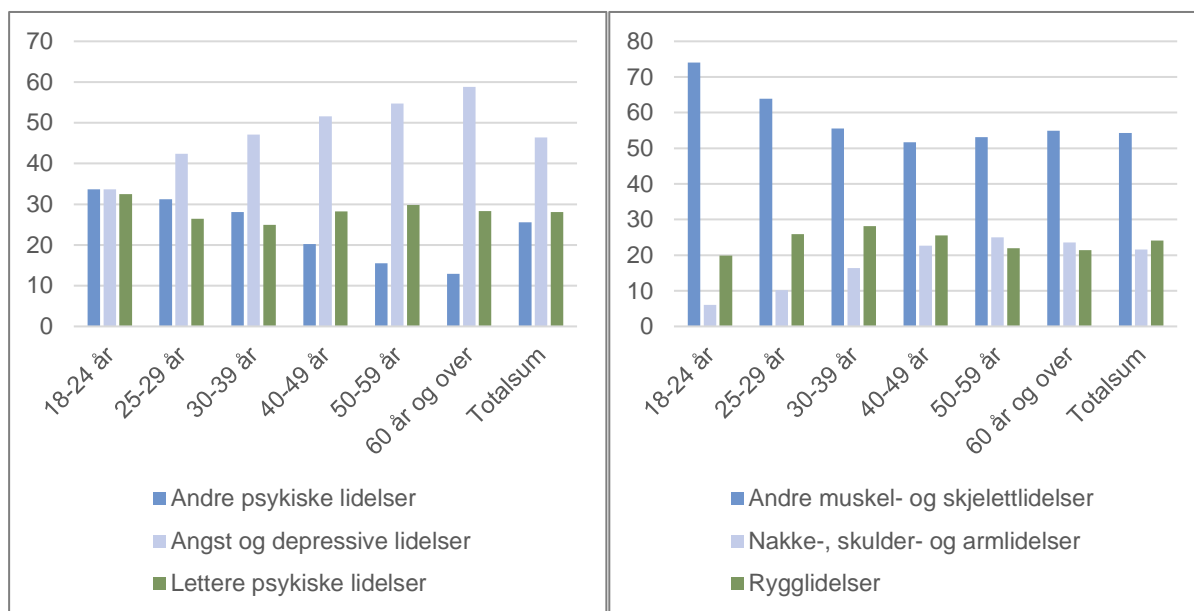
Kilde: NAV

B. Varighet ved avgang og antall personer. Måneder. 3. kvartal, 2016 til 2019.

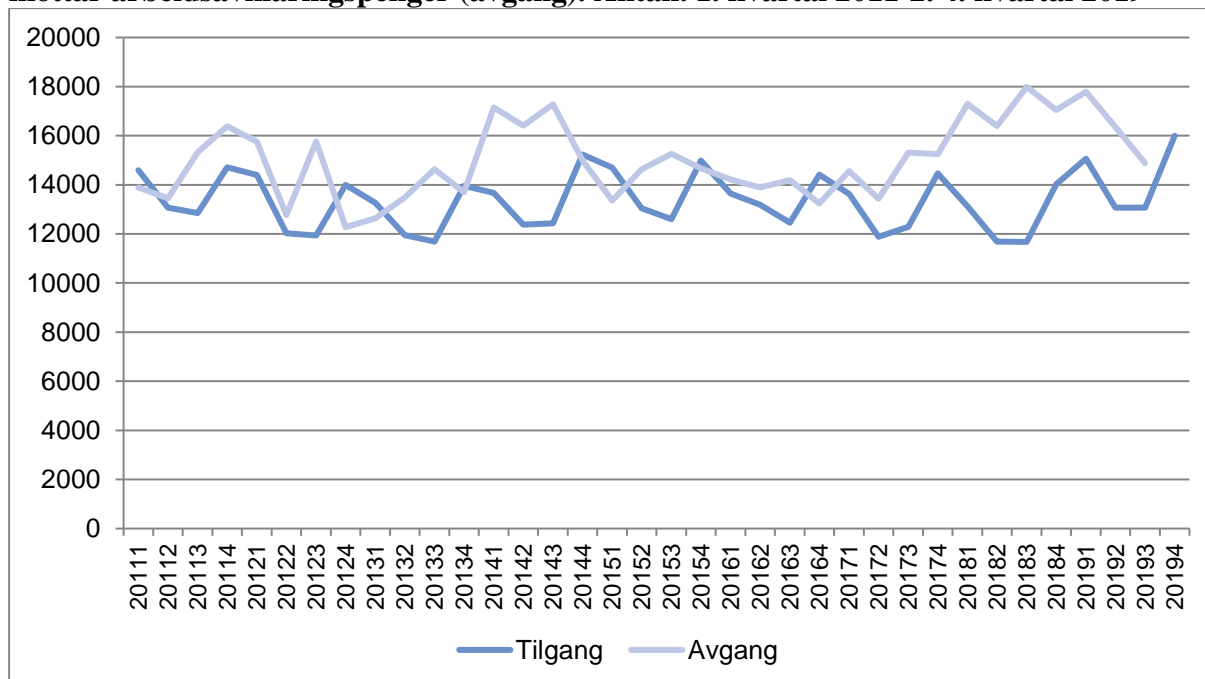
Kilde: NAV

C. Psykiske lidelser og muskel, og skjelettlidelser, undergrupper fordelt på aldersgruppe. Andel. Desember 2019.

Kilde: NAV

D. Antall nye mottakere av arbeidsavklaringspenger (tilgang) og antall som ikke lenger mottar arbeidsavklaringspenger (avgang). Antall. 1. kvartal 2011-2. 4. kvartal 2019

Kilde: NAV

Referanser

Ellingsen, Jostein (2018). «Utviklingen i uføretrygd per 30. september 2013», Statistikknotat, Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Sundell, Therese (2018). «Utviklingen i sykefraværet, 3.kvartal 2018», Statistikknotat, Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Kalstø, Åshild Male Kalstø og Kann, Inger Cathrine (2018). «Færre på helse relaterte ytelser – friskere befolkning?», Arbeid og velferd 4/2018, s. 3-18

Jacobsen, Ove (2018). «AFP i privat sektor - Endringer i mottak av arbeidsavklaringspenger og uføretrygd», Arbeid og velferd 1/2018, s 35-43

Lande, Sigrid (2019). «Færre får innvilget arbeidsavklaringspenger med nytt regelverk», Arbeid og velferd 2/2019, s. 81-98

Kann, Inger Cathrine og Dokken, Therese. «Flere har avsluttet arbeidsavklaringspenger etter regelverksendringene i 2018 - De fleste til uføretrygd eller jobb», Arbeid og velferd 3/2019, s. 41-61

Brage, Søren, Nossen, Jon Petter, Kann Inger Cathrine og Thune, Ola. «Sykefravær med diagnose innen psykiske lidelser 2000-2011», Arbeid og velferd 3/2012, s. 24-37